31/07/2019

Ηλίας Τανταλίδης : Μέγας Ρήτωρ της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Ποιητής και λόγιος, πολύ δημοφιλής στην εποχή του. Υπήρξε από τους πιο γνωστούς εκπροσώπους του ελληνικού Ρομαντισμού. Πολλά ποιήματά του έχουν συμπεριληφθεί κατά περιόδους στα σχολικά αναγνωστικά.

Ο Ηλίας Τρανταλιδάκης, όπως ήταν το πραγματικό του όνομα, γεννήθηκε το 1818 στην Κωνσταντινούπολη από πατέρα κρητικής καταγωγής. Αρχικά, φοίτησε στην πατριαρχική σχολή της Ξηροκρήνης και ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του στην Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης. Μαθητής ακόμη δημοσίευσε το πρώτο του ποίημα με τίτλο «Ύμνος εις τον Μάιον». Το 1837 εξέδωσε την πρώτη του ποιητική συλλογή με τον τίτλο «Παίγνια», η οποία διαβάστηκε πολύ. Το 1840 εγγράφηκε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από την οποία αποφοίτησε το 1844.

Αμέσως μετά, επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη κι επιχείρησε να εκδώσει το

εκκλησιαστικό περιοδικό «Σύμμικτα Εκκλησιαστικά». Όμως, το 1845 η μοίρα τού έπαιξε άσχημο παιγνίδι, αφού έχασε το φως του. Παρότι τυφλός, διορίστηκε καθηγητής των ελληνικών γραμμάτων και της ρητορικής στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, όπου δίδαξε για σχεδόν τριάντα χρόνια. Μεταξύ των μαθητών του ξεχωρίζει ο μετέπειτα σπουδαίος διηγηματογράφος Γεώργιος Βιζυηνός, του οποίου ενίσχυσε τον ζήλο για τα γράμματα.

Το πλήγμα της μοίρας ο Τανταλίδης το αντιμετώπισε με καρτερία και στωικότητα. Συνέγραφε υπαγορεύοντας πολλά έργα, φιλολογικά και εκκλησιαστικά, για τα οποία τιμήθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως με τον τίτλο του «Μεγάλου ρήτορος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας».

Λίγο πριν από τον θάνατό του, που επισυνέβη στις 31 Ιουλίου 1876 στη Χάλκη, εξέδωσε στην Αθήνα την ποιητική συλλογή «Άσματα». Κηδεύτηκε με μεγάλη λαμπρότητα στη Χάλκη. Ο τάφος του βρίσκεται πίσω από το ναό της Αγίας Τριάδας, όπου αναπαύεται για πάνω από ένα αιώνα ο τυφλός ποιητής. Το χαραγμένο πάνω στην πλάκα του τάφου επίγραμμα θυμίζει το δράμα της ζωής του:

Ένθεν απέστιν Ηλίας Τανταλίδης
τυφλός μεν εν γη, νυν δ’ εν ουρανώ βλέπων.

Ως ποιητής, ο Τανταλίδης συνεχίζει τη φαναριώτικη παράδοση, που του χάρισε τον τίτλο «αηδών και κύκνος του Βοσπόρου». Τα πρώτα του ποιήματα γράφτηκαν υπό την επίδραση της στιχουργίας του Αθανασίου Χριστόπουλου, με ερωτικό και βακχικό χαρακτήρα, σε γλώσσα καθαρεύουσα και έντονη την επίδραση του εκκλησιαστικού περιβάλλοντος. Αργότερα, διακρίθηκε ιδιαίτερα για τα ποιήματά του, με ευθυμογραφικό ή σατιρικό τόνο και μάλιστα για όσα απεικονίζουν χαρακτηριστικούς τύπους της φαναριώτικης κοινωνίας. Δημοφιλή ήταν, επίσης, και τα παιδικά του ποιήματα.

Κρίσεις για το έργο του
Η λυρική του φλέβα δε μπορεί να εκδηλωθεί γιατί σκοντάφτει στην αρχαίζουσα ή καθαρεύουσα. Όταν, όμως, γράφει σατιρικά ποιήματα, οι στίχοι του έχουν χάρη.

Γιάννης Κορδάτος, ιστορικός

Εκείνο που ξεχωρίζει μέσα στο έργο του είναι η ικανότητά του να κατεβάζει τον τόνο και να ξαναδίνει την ξεχασμένη φαναριώτικη χάρη και ευτραπελία. Αν κι έχασε νωρίς το φως του, τα ποιήματά του κράτησαν αυτή την διάθεση ως το τέλος της ζωής του, όπου τη βλέπουμε να συνδυάζεται με την πολίτικη γλώσσα, έχουμε αξιόλογες επιτυχίες.

Κ.Θ. Δημαράς, κριτικός λογοτεχνίας

Αν και σήμερα ο Ηλίας Τανταλίδης μπορεί να θεωρείται ποιητής που δε ανταποκρίνεται στις σύγχρονες μορφές της ποιήσεως, υπήρξε εποχή που η παρουσία του ήταν αισθητότατη. Και είναι χαρακτηριστικό, αυτό που βέβαια θυμόμαστε οι παλαιότεροι, πως δεν έλειπαν ποτέ ποιήματά του από τα αναγνωστικά των σχολείων μας. Σε εποχή, που η μεγαλοστομία και ο λογιωτατισμός της καθαρεύουσας κυριαρχούσε απόλυτα, ο Ηλίας Τανταλίδης μπόρεσε να εκφράσει μ’ αυτήν, με δροσιά όμως και με χάρη, συχνά και αληθινή συγκίνηση, τον συναισθηματικό κόσμο της ψυχής του.

Πέτρος Γλέζος, λογοτέχνης